Richtlijn Pleegzorg

Publicatie juli 2025

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Inhoud van deze presentatie

- De richtlijn Pleegzorg
- Wat is er anders in de herziene richtlijn Pleegzorg?
- Wat is pleegzorg?
- Volgen en stimuleren van ontwikkeling
- Beslissen over perspectief
- Stabiliteit en breakdown
- Veiligheid in pleeggezinnen
- Samenwerking
- Casus 1
- Casus 2
- Colofon

De richtlijn Pleegzorg

- **Richtlijn Pleegzorg** Pleegzorg | Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming
- **Routekaart** Routekaart richtlijn Pleegzorg
- **Informatie voor ouders** Hoe word ik betrokken bij de opvoeding van mijn kind in een pleeggezin? | Nederlands Jeugdinstituut
- **Informatie voor pleegouders** Hoe ga ik om met de opvoeding van mijn pleegkind? | Nederlands Jeugdinstituut

Wat is er gewijzigd in de herziene richtlijn Pleegzorg?

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Waarom een herziening van de richtlijn?

- Inspelen op **ontwikkelingen** in jeugdzorg en pleegzorg
- **Actualiseren** van kennis, tools en interventies
- Een nieuwe indeling in **Bouwstenen**

Deze richtlijn vervangt de richtlijn Pleegzorg 2019

Belangrijke wijzigingen inhoud

- Nadruk op **relationele stabiliteit** voor pleegkind (inzetten op langdurige relaties)
- Rekening houden met **cultuur, religie en etniciteit** bij plaatsing
- Een concreet **plan** maken **bij transculturele of transreligieuze plaatsing**
- **Broers en zussen samenplaatsen**, anders: een plan hoe contact te behouden
- **Stem van kinderen waarborgen** (vanaf 8 jaar, of wanneer mogelijk)
- Meer aandacht voor **netwerkpleegzorg**

Wijzigingen in de vorm van de richtlijn

- De richtlijn is **volledig online** beschikbaar
- De **routekaart** wijst je snel de weg in de richtlijn
- Er is een **uitgebreide zoekfunctie** op de site
- **Kernaanbevelingen** staan centraal
- Met **doorklikken** kom je bij de **uitgebreidere informatie**
- Informatie voor **ouders en pleegouders** op **nji.nl/pleegzorg**

Opbouw richtlijn Pleegzorg

1. Kernaanbevelingen (korte samenvatting van de aanbevelingen)
2. Introductie (o.a. doel, relevantie, voor wie)
3. Bouwsteen: Wat is pleegzorg?
4. Bouwsteen: Volgen en stimuleren van ontwikkeling
5. Bouwsteen: Beslissen over perspectief
6. Bouwsteen: Stabiliteit en Breakdown
7. Bouwsteen: Veiligheid in pleeggezinnen
8. Bouwsteen: Samenwerking
9. Verantwoording en bronnen

Routekaart richtlijn Pleegzorg

De richtlijn richt zich op pleegzorg, waarbij de pleegouders een contract hebben met een pleegzorgaanbieder. Je krijgt concrete handvatten om de pleegzorgplaatsing te begeleiden en de ontwikkeling van kinderen optimaal te stimuleren, waarbij bestaansonzekerheid en breakdown worden voorkomen. Deze routekaart geeft in vogelvlucht een beeld van de onderwerpen die aan bod komen.

Wanneer je de groene tekst aanklikt, kom je direct bij de bouwsteen van jouw keuze terecht. Je kunt hier dan de informatie vinden over de genoemde onderwerpen.

5 typen richtlijnen

- Basisrichtlijn
- Opgroeien en ontwikkeling
- Gezin en omgeving
- Ontwikkelingsproblemen
- Hulpproces en hulpvorm

Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming

1 Basiskennis

Bouwsteen
Wat is pleegzorg?

- Definitie pleegzorg, het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK), zo thuis mogelijk opgroeien

2 Handelen professionals

Bouwsteen
Volgen en stimuleren van ontwikkeling van pleegkinderen

- De ontwikkeling van pleegkinderen in kaart brengen en stimuleren
- (Mogelijke) problemen in kaart brengen
- Ondersteuning aan de pleegouders bieden
- Effectieve interventies inzetten
- Beschermende- en risicofactoren met pleegouders bespreken
- Opvoedingsstrategieën leren inzetten
- Netwerkpleeggezinnen ondersteunen

Bouwsteen
Beslissen over perspectief

- Perspectief van het kind in kaart brengen
- Een perspectiefbesluit nemen
- Factoren afwegen die terugplaatsing beïnvloeden
- Uithuis- en terugplaatsing begeleiden en monitoren
- Bij terugplaatsing ondersteuning en nazorg bieden

Bouwsteen
Stabiliteit en breakdown

- Een afgewogen matching bevorderen
- Broers en zussen waar mogelijk samenplaatsen
- Met religie, cultuur en etniciteit rekening houden
- Pleegouders en ouders in de samenwerking ondersteunen
- Kinderen met gedragsproblemen en veel verplaatsingen ondersteunen
- Risicofactoren van een breakdown signaleren
- Pleegouders psycho-educatie, opvoedingsondersteuning en training bieden

Bouwsteen
Veiligheid in pleeggezinnen

- Pleeggezinnen screenen en de veiligheid monitoren
- Pleegouders informeren
- De veiligheid in het gezin bespreken en inschatten
- Samen met het kind een vertrouwenspersoon zoeken
- De stappen van de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling volgen

Bouwsteen
Samenwerking

- Eén zorgteam vormen
- Het kind een stem in de plaatsing en in het zorgteam geven
- De participatie van de ouders bevorderen
- (Pleeg)ouders ondersteunen
- Samenwerkingsafspraken maken en vastleggen
- Ouder-kindcontact begeleiden
- Met het sociale netwerk verbinden en deze behouden

Wat is pleegzorg?

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Wat is pleegzorg?

- Definitie **pleegzorg**
- Het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind (**IVRK**)
- Zo **thuis** mogelijk opgroeien

Volgen en stimuleren van ontwikkeling

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Volgen en stimuleren ontwikkeling

- De **ontwikkeling** van pleegkinderen **in kaart** brengen **en stimuleren**
- (Mogelijke) **problemen in kaart** brengen
- **Ondersteuning** aan **pleegouders** bieden
- **Effectieve interventies** inzetten
- **Beschermende- en risicofactoren** met pleegouders bespreken
- **Opvoedingsstrategieën** leren inzetten
- **Netwerkpleeggezinnen** ondersteunen

Kernaanbevelingen Volgen en stimuleren ontwikkeling

- Zorg dat het kind minstens **drie keer per jaar** een zorgprofessional spreekt.
- Breng de ontwikkeling van kinderen in pleegzorg **minimaal eens per jaar** in kaart (bij kinderen tot en met 3 jaar eens per halfjaar). Kijk hierbij naar het adequaat functioneren op verschillende ontwikkelingstaken en naar mogelijke problemen
- Bespreek de **ontwikkeling** van de kinderen met de pleegouders, de ouders en het zorgteam
- Zet **effectieve interventies** in als kinderen specifieke problemen hebben waarvoor hulp nodig is en betrek waar nodig het lokale team of specialistische kennis (bijvoorbeeld via de ggz).

Beslissen over perspectief

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Beslissen over perspectief

- **Perspectief** van het kind **in kaart** brengen
- Een **perspectiefbesluit** nemen
- **Factoren afwegen** die terugplaatsing beïnvloeden
- Uithuis- en terugplaatsing **begeleiden en monitoren**
- Bij terugplaatsing **ondersteuning en nazorg** bieden

Kernaanbevelingen Beslissen over perspectief

- Maak als **zorgteam** binnen een maand na de uithuisplaatsing een **plan van aanpak.** Het is van belang dat alle betrokkenen — kind en ouders — op de hoogte zijn van de afspraken in het plan van aanpak en weten waarom deze gemaakt zijn. Bespreek het plan op een voor hen begrijpelijke manier. Zet in het plan de doelen, de randvoorwaarden voor terugkeer naar huis en de afspraken over de begeleiding van de ouders en hun kind om de doelen te bereiken. Zet in het plan ook op welke termijn je het **perspectiefbesluit** neemt en verantwoord waarom deze termijn past bij deze situatie. Hierbij is van belang dat je kijkt welke termijn aanvaardbaar is voor kind en ouders. Het bepalen van een **aanvaardbare termijn** is maatwerk en voor ieder kind en gezin anders. Zorg voor een gezamenlijke planning en maak vanaf dag één tempo om deze termijn te halen.

Stabiliteit en breakdown

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Stabiliteit en breakdown

- Een **afgewogen matching** bevorderen
- **Broers en zussen** waar mogelijk **samenplaatsen**
- Met **religie, cultuur en etniciteit** rekening houden
- Pleegouders en ouders in de **samenwerking** ondersteunen
- Kinderen met **gedragsproblemen** en veel **verplaatsingen** ondersteunen
- **Risicofactoren** van een breakdown **signaleren**
- Pleegouders **psycho-educatie, opvoedingsondersteuning en training** bieden

Kernaanbvelingen Stabiliteit en breakdown

- **Beperk** overplaatsingen tot een **minimum**
- Ga periodiek na of er **risico's** ontstaan die kunnen bijdragen aan een breakdown. Denk aan een toename van gedragingen van de kinderen die de pleegouders als problematisch ervaren, een afname van adequaat opvoedgedrag van
  de pleegouders en een verstoorde relatie tussen ouders en pleegouders
- Zet tijdig **aanvullende begeleiding** in om het opvoedgedrag en het affectief-reflectieve vermogen van de pleegouders te versterken, het probleemgedrag van de kinderen te verminderen en de samenwerking tussen ouders en pleegouders te verbeteren.

Veiligheid in pleeggezinnen

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Veiligheid in pleeggezinnen

- Pleeggezinnen **screenen** en de **veiligheid** monitoren
- Pleegouders **informeren**
- De **veiligheid** in het gezin bespreken en **inschatten**
- Samen met het kind een **vertrouwenspersoon** zoeken
- De **stappen** van de **Meldcode** Huiselijk geweld en kindermishandeling volgen

Kernaanbevelingen Veiligheid in pleeggezinnen

- **Screen** aspirant-pleegouders **zorgvuldig**. Bereid pleegouders goed voor op het opvoeden van een niet-eigen kind, dat (mogelijk) getraumatiseerd is en gedrag laat zien dat zij als storend kunnen ervaren. **Evalueer** in de voorbereiding en tijdens de plaatsing periodiek de veiligheid in het pleeggezin. Dit vanwege het verhoogde risico op misbruik en mishandeling na uithuisplaatsing.
- Check ook de **risicofactoren** voor kindermishandeling, zoals stress bij pleegouders. Wees alert op het risico op seksueel misbruik. Let in het bijzonder op bij meisjes, bij kinderen met een licht verstandelijke beperking en bij kinderen met een voorgeschiedenis van seksueel misbruik. **Bespreek** bij de begeleiding van pleegouders altijd de **veiligheid in het pleeggezin** en zorg dat je oog hebt voor het welzijn en de stress van pleegouders.

Vervolg kernaanbevelingen Veiligheid in pleeggezinnen

- Zorg ervoor dat het kind een **vertrouwenspersoon** heeft. Ga na of er **signalen** van onveiligheid zijn, bespreek deze tijdig met de betrokkenen en neem maatregelen om de **veiligheid** te **vergroten**. Bespreek zorgen over veiligheid met ouders en kind, pleegouders en het multidisciplinaire team. Stel vervolgens een **veiligheidsplan** op. Heb altijd aandacht voor veiligheid in de gesprekken met het kind en **check** of het kind de vertrouwenspersoon nog regelmatig spreekt.

Samenwerking

Richtlijnen Jeugdhulp
en Jeugdbescherming

Samenwerking

- Eén **zorgteam** vormen
- Het **kind een stem** in de plaatsing en in het zorgteam geven
- De **participatie van ouders** bevorderen
- (Pleeg)ouders **ondersteunen**
- **Samenwerkingsafspraken** maken en vastleggen
- **Ouder-kindcontact** begeleiden
- Met het **sociale netwerk** verbinden en deze behouden

Kernaanbevelingen Samenwerking

- Stel als pleegzorgbegeleider een **zorgteam** samen met in principe ouders en kind (in ieder geval vanaf 12 jaar, aanbevolen vanaf 8 jaar), pleegouders, belangrijke personen uit het netwerk en professionals rond het gezin (zoals lokaal jeugdteam, behandelaar, voogd, jeugdbeschermer en/of leerkracht).
- Maak in het zorgteam **duidelijke afspraken** over de rollen, taken en grenzen van alle betrokkenen en **bespreek** regelmatig de **samenwerking** tussen ouders en pleegouders en tussen pleegzorgbegeleider en jeugdbeschermer. De ouders zijn en blijven ouders van hun kind. Respecteer hun positie en zorg voor **gedeeld opvoederschap**.

Vervolg kernaanbevelingen Samenwerking

- Vergroot de **stabiliteit** van de plaatsing en werk ernaar toe dat de ouders langzamerhand de plaatsing kunnen **verdragen**. Geef daarvoor aandacht aan rouw, verdriet en het vormgeven van hun ouderschap. Wees helder over het **perspectief**, streef naar **gezamenlijke besluitvorming**, help de ouders bij het opstellen van doelen, wees duidelijk over de termijnen en voorwaarden voor terugplaatsing en bied **ondersteuning** bij het invullen van de ouderrol.

Casus 1

Zoek een pleeggezin voor deze 9 kinderen

1. Wat zijn je afwegingen?
2. Bij welke bouwsteen/uitgangsvraag ga je eerst kijken?
3. Wat is je zoekterm?

Casus 2

De gezinshuisplaatsing van een jongen van 14 jaar moet helaas stoppen. De zus van zijn moeder heeft aangegeven wel voor haar neef te willen zorgen.

1. Wat zijn je afwegingen?
2. Bij welke bouwsteen/uitgangsvraag ga je eerst kijken?
3. Wat is je zoekterm?
4. Is terugplaatsing een optie?
5. Hoe houd je rekening met de stem van het kind?

Colofon

Uitvoering: Christelijke Hogeschool Ede, in samenwerking met het Nederlands Jeugdinstituut, de herzieningswerkgroep en de klankbordgroep 2024

Auteurs: Ellen Schep, Daniëlle van de Koot en Cora Bartelink

Betrokken beroepsverenigingen: NVP, NIP en BPSW

Publicatie: juli 2025

BPSW beroepsvereniging van professionals in sociaal werk

NIP Nederlands Instituut van Psychologen

nvo nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen

NJi Nederlands Jeugdinstituut

Meer informatie?

www.richtlijnenjeugdhulp.nl

Schrijf je in voor de nieuwsbrief | Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming

Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming

BPSW beroepsvereniging van professionals in sociaal werk

NIP Nederlands Instituut van Psychologen

nvo nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen

NJi Nederlands Jeugdinstituut